

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148, Dep

0033 Oslo

Oslo, 1. desember 2010

Høringsuttalelse om revidert Europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/31/EU om energieffektivitet i bygninger (byggningsenergidirektivet)

1 Innledning

Norsk Teknologi viser til høringsbrev datert 3. november 2010 og ønsker med dette å gi våre synspunkter knyttet til en norsk implementering av revidert byggningsenergidirektiv. Vi er av den oppfatning at direktivet skal innlemmes i EØS-avtalen, og deretter integreres i norske lover og forskrifter.

Norsk Teknologi vil oppfordre norske myndigheter til å arbeide aktivt og raskt mot etterfølgelse av det reviderte byggningsenergidirektivet, slik at de frister for fremdrift EU og direktivet setter, blir møtt, samtidig som næringsaktørens behov for kompetanseutvikling og etablering av ny praksis sikres med forsvarlig kvalitet. Norsk Teknologi mener milepælene og fremdriftsplanen EU har fastsatt er fullt ut forsvarlig, gitt at rammebetingelsene fra myndighetene defineres i tide.

Norsk Teknologi ser det som viktig at relevante myndigheter samhandler - også bredt med lands- og bransjeforeningene. Det reviderte direktivets forsterkede oppmerksomhet mot tekniske installasjoner i bygninger tilsier at den nasjonale reguleringen i større grad må omfatte aktive energitiltak, enn det som til nå har vært tilfellet.

Norsk Teknologi vil fremheve hvordan direktivet er innrettet med et kostnadseffektivitetsperspektiv. Mange energitiltak kan virke godt i sameksistens, mens mange energitiltak vil være direkte konkurrerende. I slike tilfeller mener vi, som også direktivet i sin innretning legger opp til, at energieffektivitetsperspektivet, en kostnadseffektiv vei mot nesten null-energibygninger, må gis klar prioritet.

2 Temaer vi vil belyse

Det reviderte direktivet bygger på samme struktur og innhold som det opprinnelige direktivet fra 2002. Kravene er imidlertid skjærpet på en rekke områder, og supplert med nye elementer. I det følgende gir vi våre vurderinger av hvilke konsekvenser implementering av direktivet vil ha for lover, forskrifter, standarder og utøvelsen av følgende forhold:

- Metodikk for beregning av bygningers energiytelse (NS 3031)
- Energikrav i tekniske forskrifter til PBL (TEK10)
- Krav til tekniske installasjoner
- Krav om nesten null-energibygg
- Energimerkeordningen (EMS)
- Energivurdering av tekniske anlegg

3 Metodikk for beregning av bygningers energiytelse

Direktivets artikkel 3 setter krav til utarbeidelse av en metodikk for beregning av bygningers energiytelse. I Norge vil det være NS 3031 som oppfyller dette kravet. Etter vår mening oppfyller dagens utgave av NS 3031 i hovedsak alle de krav som er nedfelt i direktivets artikkel 3 og retningslinjer i direktivets annek 1.

Direktivet krever at beregningsmetodikken skal inneholde indikatorer for både energiytelse og primærenergi. NS 3031 inneholder indikatorer for netto energibehov, levert energi, primærenergi og CO₂, noe som innebærer at standarden oppfyller kravet vedrørende energiindikatorer. Vi vil imidlertid påpeke et generelt behov for å utvide standarden med metodikk for å beregne funksjonalitet og energieffektivitet i tekniske installasjoner på et objektivt standardisert grunnlag (herunder bl.a. automatisk temperatursenking, styring av belysning, samt integrasjon av kjøle-, ventilasjons- og varmeanlegg), og det er behov for å kvalitetssikre systemvirkningsgrader for beregning av levert energi, samt å fastsette en nasjonal primærenergifaktor for beregning av primærenergi.

Direktivet anbefaler at man fastsetter primærenergifaktor basert på årgjennomsnittlige nasjonale eller regionale verdier. Norsk Teknologi har fått opplyst av Kommissjonen at det med "regionale" verdier menes regioner innen medlemsstatene og ikke regioner i et internasjonalt perspektiv. Vi anbefaler at man ved fastsettelse av primærenergifaktor for elektrisitet tar utgangspunkt i gjennomsnittlig nasjonal energiproduksjon. Direktivet setter krav til at beregningsmetodikken skal være konsistent med fornybardirektivet (2009/28/EC), og der legges det til grunn nasjonale produksjonsverdier for beregning av fornybarandel i sluttforbruket.

Norsk Teknologi er generelt svært kritiske til bruk av primærenergi som måleindikator i enhver regulering som er rettet mot sluttbrukermarkedet. Problemet med bruk av denne type vektingsfaktorer er at man trekker inn egenskaper ved energisystemet som forbrukerne ikke har mulighet til å påvirke. Dersom det er ønskelig å sikre energieffektivitet eller reduserte klimagassutslipp fra energiproduksjon må dette reguleres direkte. Indirekte regulering ved bruk av vektingsfaktorer for sluttbruk er lite målrettet da det straffer alle produksjonsformer, også de som er energieffektive, fornybare og klimavennlige.

Energieffektivitet og CO₂-effektivitet i energiproduksjon sikres i dag gjennom en kombinasjon av nasjonale krav i fornybardirektivet, kvotehandelsdirektivet og ikke minst prisme mekanismene i energimarkedene. Brukere av for eksempel elektrisitet har ingen mulighet til å påvirke energimiksen i kraftproduksjon, og det vil være uheldig hvis man i fremtiden skal kunne fordekke dårlige bygningsmessige kvaliteter ved å velge energibærere med (politisk besluttede) lave vektingsfaktorer. Bruk av vektingsfaktorer i sluttbrukerregulering er slik egnet til å forlede og forvirre forbrukerne, noe som vil medføre svekket forståelse og forbrukertillit. Til tross for at det stilles krav til at beregningsmetodikken skal inkludere primærenergi som en av flere indikatorer, er det ingen krav til at primærenergi skal benyttes som måleindikator i reguleringen av energibruk i bygg, med unntak i handlingsplan for nesten-null energibygging (artikkel 9).

4 Minstekrav til energiytelse

Direktivets artikkel 4 krever at det fastsettes minstekrav for bygningers energiytelse. Minstekravene vil gjelde for nybygg (artikkel 6) og ved større rehabiliteringer (artikkel 7). Minstekravene skal beregnes etter metodikken som beskrives i artikkel 3. Energikrav i dagens byggeforskrifter (TEK10) synes å være i overensstemmelse med direktivet på alle disse punktene. Vi vil understreke at artiklene ikke setter krav til bruk av bestemte systemgrenser/indikatorer i forbindelse med minstekrav. Dagens regulering av netto energibehov i TEK10 er derfor i tråd med direktivets bestemmelser.

For nye bygninger (artikkel 6) stilles det i tillegg krav til at man skal vurdere den tekniske, miljømessige og økonomiske gjennomførbarheten av alternative energiforsyningssystemer. Nylig reviderte energiforsyningskrav i byggeforskriftene (§ 14-7) stiller absolutte krav til tilrettelegging for bruk av alternativer til elektrisitet eller fossile brenslere i næringsbygg, noe som er langt strengere enn

det som kreves av direktivet. Norsk Teknologi er kritiske til den norske modellen etablert av både KR D og OED, hvor elektrisitet og fossile energibærere sidestilles. Videre er vi kritiske til at nasjonale krav er utformet slik at det ikke er mulig å velge elektrisitet som energiforsyning til varme i yrkesbygg dersom alternativ energiforsyning medfører merkostnader over byggets levetid. Vi vil derfor sterkt anmode om at man ved implementering av revidert bygningsenergidirektiv primært revurderer elektrisitetens betydning i et fremtidig lavutslippssamfunn, og tar hensyn til at elektrisitet er å anse som en CO₂-nøytral energibærer. Sekundært, gjeninnfører muligheten til å benytte elektrisitet til varmeformål i alle nye bygg, i de tilfeller der dette er økonomisk rasjonelt i løpet av byggets økonomiske levetid.

5 Tekniske installasjoner

Direktivets artikkel 8 legger sterk vekt på at tekniske installasjoner skal oppfylle krav til riktig installasjon, dimensjonering, justering og kontrollegenskaper, så langt det er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Norsk Teknologi stiller seg svært positive til at direktivet fremhever viktigheten av rasjonell energiforvaltning på lik linje med krav til klimaskjermens termiske egenskaper. NS 3031, energikrav i TEK10 og energimerkeordningen tar i liten grad hensyn til funksjonalitet og energieffektivitet i tekniske installasjoner, noe som vil kunne medføre store avvik mellom beregnet energibehov og faktisk forbruk.

Direktivet krever at medlemstatene skal oppmuntre til introduksjonen av intelligente målesystemer (AMS), og Norsk Teknologi er positive til NVEs innretning og fremdrift på dette området. Vi mener imidlertid at det bør innføres krav til individuell måling for andre energibærere enn elektrisitet. Individuell måling er en forutsetning for at byggeiere og leietakere skal kunne ha et økonomisk insentiv til å effektivisere energibruken.

Direktivet anbefaler videre at det skal oppmuntres til installasjon av aktive kontrollsystemer for å redusere energiforbruket. Dette er i tråd med Norsk Teknologis ønske om økt fokus på aktive energieffektiviserings tiltak som sikrer rasjonelt energibruk etter tid, temperatur og tilstedeværelse. Det finnes i dag ingen regulatoriske krav som sikrer at slik teknologi installeres i bygg, til tross for at denne type tiltak i de fleste sammenhenger er svært kostnadseffektive. Norsk Teknologi anbefaler derfor at det settes krav til tekniske installasjoner for automatisk temperatursenkning, styring av belysning, samt integrering av kjøle-, ventilasjons- og varmeanlegg i tekniske byggeforskrifter. Slike tiltak må integreres i beregningsmetodikken i NS 3031.

6 Nesten null-energibyg

Artikkel 9 i direktivet stiller krav til at alle nye bygg innen 2020 skal være nesten null-energibyg. Som følge av bestemmelsene i direktivet må Norge utforme en handlingsplan for å sikre at alle nye bygg er nesten null-energibyg innen utgangen av 2020.

Handlingsplanen skal inneholde en definisjon av nesten null-energibyg, og denne skal tilpasses nasjonale, regionale eller lokale forhold. Dagens passivhusstandard for boligbygg (NS 3700) og kommende passivhusstandard for yrkesbygg (prNS 3701) setter kriterier til byggets energimessige egenskaper ut ifra lokalt klima, og disse kan dermed tjene som et godt utgangspunkt for en definisjon av nesten null-energibyg. Energikravene i disse standardene kan imidlertid skjerpes med hensyn til tekniske installasjoner, slik at man sikrer aktiv energiforvaltning og redusert energibruk.

Direktivet krever også at definisjonen av nesten null-energibyg skal inkludere en numerisk indikator for primærenergi. Som nevnt i det ovenstående er Norsk Teknologi kritiske til bruk av primærenergi som måleindikator ettersom energiytelsen da baseres på faktorer som ligger utenfor forbrukers kontroll. I de tilfeller der bruk av primærenergi ikke gir insentiver til rasjonelle energiløsninger, kan bygg uansett unntas kravet hvis løsningene gir negativ nåverdi over byggets levetid (punkt 6 i artikkel 9). Akkurat som i direktivets annek 1 anbefales det bruk av en primærenergifaktor som baseres på gjennomsnittlige årsverdier i et nasjonalt eller regionalt (regioner innenfor landet) perspektiv.

Norsk Teknologi ser at det i enkelte tilfeller kan være rasjonelt å benytte lokal og distribuert energiproduksjon, men vi bør ikke benytte måleindikatorer som på en konstruert måte fortrenger utbygging av sentraliserte produksjonssystemer til fordel for lokal energiproduksjon der førstnevnte er mer rasjonelt i et samfunnsøkonomisk og privatøkonomisk perspektiv.

7 Energiattester for bygg

Revidert bygningsenergidirektiv innfører enkelte skjerpelser av eksisterende krav vedrørende energiattester. For norsk vedkommende innebærer skjerpelsene ikke behov for å endre bruk av beregningsmetodikk eller systemgrenser for beregning av bokstavkarakteren i energimerket. Fastsettelse av bokstavkarakter basert på beregnet levert energi kan derfor i tråd med direktivets bestemmelser opprettholdes. Vi ser derfor ikke behov for at NVE skal foreta noen endringer før vi høster mer erfaring med ordningen.

Den eksisterende terskelen for krav til utstedelse av energiattest på 1000 m² må i henhold til direktivet senkes til 500 m². Videre stilles det krav til at energimerket skal synliggjøres i annonser i kommersielle medier når bygg er for salg eller utleie. Ved beregning av energiytelsen skal det også inkluderes referanseverdier som f.eks. minimumskrav til energieffektivitet i nybygg og rehabiliteringer. Dette vil kreve små justeringer og presiseringer i energimerkeforskriften.

Videre legger direktivet vekt på at kostnadseffektiviteten ved å gjennomføre energiltak i større grad skal synliggjøres. Dette er ikke praksis i Norge i dag, men Norsk Teknologi er positive til dette da det vil synliggjøre de privatøkonomiske gevinstene ved tiltak, og bidra til at tiltakene prioriteres i riktig rekkefølge.

8 Energivurdering av tekniske anlegg

Krav til energivurdering av varmesystemer og kjølesystemer innebærer etter vår forståelse ingen skjerpelse av kravene i det opprinnelige direktivet fra 2002. Tvert imot er direktivet mer fleksibelt ved at man som et alternativ til å foreta energivurderinger kan utforme alternative ordninger som sikrer at brukerne får råd om justeringer eller utskiftninger som sikrer økt energieffektivitet. Videre er det ikke lenger et krav om at det skal foretas en utvidet engangsvurdering av eldre fossile brenselkjeler der man i tillegg til kjelanlegget foretar en vurdering av varmfordelingssystemet.

NVEs ordning for energivurdering av tekniske anlegg er etablert og synes blant markedsaktører å fungere tilfredsstillende etter hensikten. Etersom ordningen fungerer og er i tråd med det reviderte direktivets bestemmelser, ser vi ikke et behov for at NVE skal foreta noen endringer før vi høster mer erfaring med ordningen.

Avslutning

Norsk Teknologi vil avslutningsvis peke på viktigheten av at direktivet implementeres så raskt som mulig inn i norske lover og forskrifter, samt at den nasjonale implementeringen også ses i sammenheng med Arnstad-utvalgets anbefalinger og konklusjoner, samt den nye stortingsmeldingen om bygningspolitikk.

Norsk Teknologi ber OED ta hensyn til våre synspunkter i det videre arbeid knyttet til norsk implementering av revidert bygningsenergidirektiv. Norsk Teknologi står til disposisjon, dersom OED ønsker våre synspunkter ytterligere utdypet.

Med vennlig hilsen

Norsk Teknologi

Tore Strandskog

Direktør næringspolitikk